

УДК 339.9-044.922

Олена БУДЯКОВА

к.е.н., доцент, доцент кафедри смарт-економіки

Руслан СЛОБОДЯНЮК

магістрант кафедри смарт-економіки

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

СМАРТЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

За останні роки світова економіка зазнала значних трансформацій, викликаних геополітичними конфліктами, змінами у торговельній політиці та стрімким розвитком цифрових технологій. Ці чинники суттєво вплинули на міжнародні економічні відносини, трансформуючи традиційні механізми світової торгівлі, фінансових потоків та інвестиційної активності.

Водночас диджиталізація економічних процесів, автоматизація виробництва та інтеграція штучного інтелекту сприяють розвитку смарт-економіки, яка базується на використанні передових технологій, оптимізації ресурсів та гнучких управлінських стратегій. Ці зміни визначають нові принципи функціонування міжнародного ринку, підвищують рівень ефективності економічних процесів та змінюють традиційні підходи до розвитку державної політики у сфері міжнародних економічних відносин.

Таким чином, у сучасних умовах міжнародні економічні відносини формуються під впливом технологічного прогресу, геополітичних змін та адаптації до нових викликів, що вимагає комплексного аналізу механізмів економічного співробітництва та розробки стратегічних рішень для забезпечення сталого розвитку світової економіки.

Згідно з оцінками Міжнародного валютного фонду (МВФ), темпи зростання світового валового внутрішнього продукту (ВВП) демонструють тенденцію до уповільнення, що безпосередньо пов'язано з макроекономічною політикою центральних банків, спрямованою на боротьбу з інфляційними ризиками.

У 2022 році світове економічне зростання становило 3,5%, однак у 2023 та 2024 роках цей показник знизився до 3,0%. Основною причиною такого уповільнення стало підвищення облікових ставок, що здійснювалось центральними банками провідних економік з метою стримування інфляційного тиску. Високі темпи зростання споживчих цін, спричинені геополітичними чинниками, порушенням глобальних ланцюгів постачання та енергетичною кризою, змусили регулятори застосовувати жорстку монетарну політику для стабілізації фінансових ринків [1].

Підвищення облікових ставок безпосередньо вплинуло на економічну активність у кількох аспектах.

По-перше, здорожчання кредитних ресурсів обмежило доступ підприємств до капіталу, що негативно позначилося на інвестиційній діяльності та уповільнило розвиток виробничого сектора.

По-друге, зменшення платоспроможності споживачів через зростання вартості іпотечних та споживчих кредитів спричинило падіння внутрішнього попиту в багатьох країнах. У результаті такі сектори, як нерухомість, автомобільна промисловість та ритейл, зазнали значного скорочення.

Згідно з доповіддю Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), обсяг електронної комерції у 2022 році досяг \$27 трлн, що на 60% більше порівняно з 2016 роком. Така динаміка зумовлена низкою чинників, серед яких провідну роль відіграє розширення цифрової інфраструктури, поширення мобільних технологій та зміни у поведінці споживачів. Пандемія COVID-19 також суттєво прискорила процеси переходу до онлайн-торгівлі, стимулюючи бізнес до активного впровадження цифрових платформ та інтерактивних моделей взаємодії з клієнтами [2].

Одним із ключових аспектів смартекономіки є використання штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу поведінкових тенденцій споживачів, персоналізації товарів та оптимізації логістичних процесів. Великі дані (Big Data) та алгоритми прогнозу аналітики дозволяють організаціям покращувати ефективність прийняття рішень, формувати стратегічні моделі економічного розвитку та адаптувати виробничі процеси відповідно до змін ринку.

Крім того, блокчейн-технології стають важливим елементом цифрової економіки, забезпечуючи підвищення безпеки фінансових транзакцій, зменшення витрат на посередницькі послуги та створення децентралізованих фінансових платформ. Використання смарт-контрактів сприяє автоматизації торгових угод, що мінімізує ризики шахрайства та забезпечує прозорість економічної діяльності.

Також слід зазначити, що зростання обсягів електронної комерції та смартекономіки супроводжується активною розробкою технологій цифрових платежів. Зокрема, поширення фінтех-платформ, електронних гаманців тощо сприяє розширенню доступу до фінансових послуг, спрощуючи процеси міжнародної торгівлі. Впровадження цифрових активів дозволяє організаціям проводити миттєві транзакції, знижуючи витрати на фінансові операції та покращуючи ефективність міждержавних грошових переказів.

На рис. 1 наведені основні макроекономічні показники світової економіки за 2022–2025 (прогноз) рр.

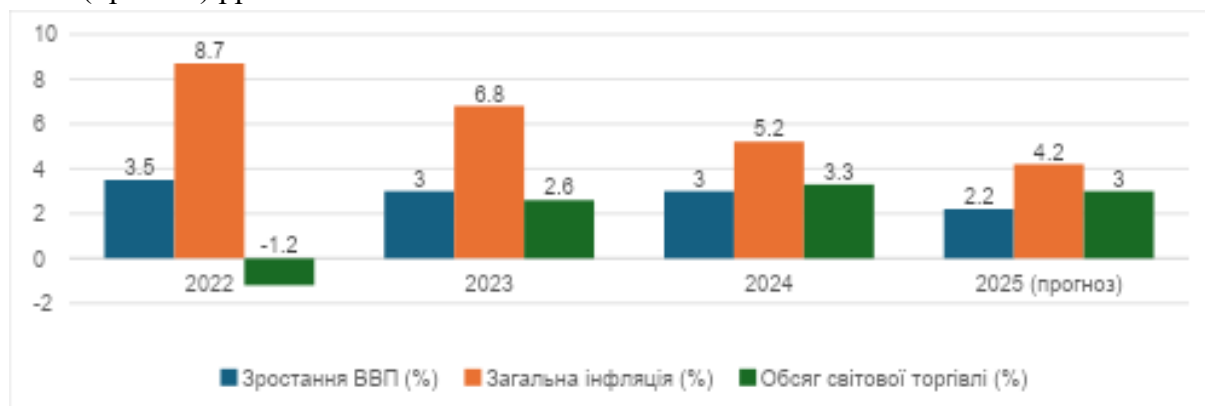

Рис. 1. Основні макроекономічні показники світової економіки за 2022–2025 (прогноз) рр.

Джерело: складено авторами на основі [3, 4]

Макроекономічні показники світової економіки у період 2022–2025 років демонструють тенденцію до уповільнення економічного зростання та поступової стабілізації інфляційних процесів. Темпи зростання світового ВВП поступово знижуються: у 2022 році вони становили 3,5%, але вже у 2023–2024 роках цей показник знизився до 3,0%, а у прогнозі на 2025 рік очікується подальше скорочення до 2,2%. Основним чинником такого спаду є підвищення процентних ставок центральними банками та загальна економічна нестабільність, спричинена геополітичними чинниками.

Загальна інфляція демонструє поступове зниження: у 2022 році вона досягала 8,7%, але у 2023 році сповільнилася до 6,8%, а у 2024 році – до 5,2%. Прогноз на 2025 рік передбачає подальше зменшення до 4,2%, що є наслідком жорсткої монетарної політики, спрямованої на стримування цінових коливань та стабілізацію ринкових умов [4].

Динаміка світової торгівлі показує нестабільність: у 2022 році її обсяг скоротився на 1,2%, що відображало кризові явища у глобальних ланцюгах постачання та економічну турбулентність. У 2023 році ситуація покращилася – зростання на 2,6%, а у 2024 році торгівельна активність зросла до 3,3%. Прогноз на 2025 рік свідчить про відносну стабілізацію – 3,0%, що пов'язано з адаптацією світової економіки до нових умов та поступовим відновленням глобальних ринків [5].

У період 2022–2025 років міжнародні економічні відносини зазнали суттєвих змін під впливом глобальних трансформаційних процесів.

Отже, смартеконіка у глобальних трансформаційних процесах є важливим інструментом адаптації до нових умов, сприяючи розвитку цифрових технологій та електронної комерції. Для подальшого розвитку необхідно забезпечити стабільність міжнародної торговельної політики та підтримувати інноваційні технології.

Література

1. Міжнародний валютний фонд. World Economic Outlook: October 2024. Вашингтон: IMF, 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
2. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD). Digital Economy Report 2024. Женева: United Nations, 2024. URL: <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2024>
3. IMF Data Mapper – Inflation Rate // International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD>
4. World Trade Organization. Global Trade Outlook and Statistics: April 2024. Женева: WTO, 2024. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook24_e.htm
5. Brookings Institution. The Future of the US Digital Economy. Вашингтон: Brookings, 2024. URL: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2024/11/us-digital-economy-11.19.24.pdf>